

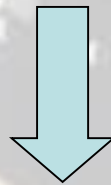

Γ. ΔΙΚΟΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ

1. Η εδραίωση του δικομματισμού

**1875-1880: μεταβατική περίοδος
εκλογές: 1875, 1879 : κανένα κόμμα
με κοινοβουλευτική πλειοψηφία**

**1884: κόμμα Τρικούπη + κόμμα
Δηλιγιάννη = 90% του κοινοβουλίου**

**Θεμελίωση δικομματικού
συστήματος**

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΤΡΙΚΟΥΠΗ

(από το 1875-κοντά στις αντιλήψεις
Κουμουνδούρου)

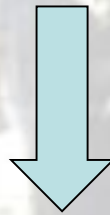
1. **Συγκρότηση Κράτους Δικαίου**
2. **Εξορθολογισμός της Διοίκησης**
(καθορισμός προσόντων δημοσίων
υπαλλήλων-περιορισμός ευνοιοκρατίας)
3. **Ανάπτυξη οικονομίας – ενίσχυση γεωργίας**
4. **Βελτίωση Άμυνας-υποδομής
συγκοινωνιακού δικτύου**

ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ:

1. Οργανωτικές μεταβολές – βελτίωση των οικονομικών (αύξηση φόρων – σύναψη δανείων)
2. Παροχή κινήτρων στην ιδιωτική πρωτοβουλία για επενδύσεις

ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ:

1. Εξάντληση των φορολογουμένων
2. Υπερβολική επιβάρυνση του προϋπολογισμού

3. ΠΤΩΧΕΥΣΗ ΤΟΥ 1893

5 Μέχρι τη δεκαετία του 1870:

ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ

1. Ήταν ο κύριος εργοδότης
2. Εξασφάλιζε θέσεις εργασίας στο δημόσιο
3. Εξασφάλιζε δυνατότητες κοινωνικής ανέλιξης (ανώτατοι λειτουργοί: εισόδημα μεγαλύτερο από άλλα μέλη της κοινωνίας)

ΠΟΛΛΟΙ ΑΠΕΥΘΥΝΟΝΤΑΝ ΣΤΟ ΚΡΑΤΟΣ
ΓΙΑ ΜΙΑ ΘΕΣΗ ΣΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ

ΜΕΤΑ (τη δεκαετία του 1870):

Με τις νέες συνθήκες —→

—→ Εκχρηματισμός της οικονομίας —→

—→ Δημιουργήθηκαν νέα κοινωνικά στρώματα που δε ζητούν διορισμό αλλά λήψη μέτρων που ευνοούν την προώθηση των συμφερόντων τους

- Φορέας αιτημάτων : Χαρίλαος Τρικούπης

-Συσπειρώνει βουλευτές
αντίθετους με τον Τρικούπη

-Δεν αποδέχεται το χωρισμό
των εξουσιών

-(Συγκέντρωση και έλεγχος
εξουσιών από το κόμμα)

Προβάλλει το αίτημα
κοινωνικής δικαιοσύνης (;)
(μείωση φόρων, εύνοια στους
προστατευόμενους για
κατάληψη δημόσιων θέσεων

-(Υποστηρίζει το
κράτος Δικαίου)

- Θεωρεί το κράτος
μοχλό της
οικονομικής
ανάπτυξης

-Προσπαθεί να χορηγήσει γη στους αγρότες
(μέτρα για την ενίσχυση της θέσης τους)

Επικρίνει το κοινωνικό κόστος του εκσυγχρονισμού – θέλει κράτος κοινωνικής αλληλεγγύης

Απεχθάνεται το τυχοδιωκτικό χρηματιστικό κεφάλαιο
-αργή ανάπτυξη
-παραδοσιακές παραγωγικές δραστηριότητες

-Υποστηρίζει τους μεγαλογαιοκτήμονες στη Θεσσαλία

-Επιδιώκει τον εκσυγχρονισμό με κάθε κόστος

-(Ενισχύει το τυχοδιωκτικό χρηματιστικό κεφάλαιο)

**6. Η οργάνωση των
κομμάτων κατά το
τελευταίο τέταρτο
του 19^{ου} αιώνα**

Δεκαετία του 1880: πιο συγκροτημένα κόμματα

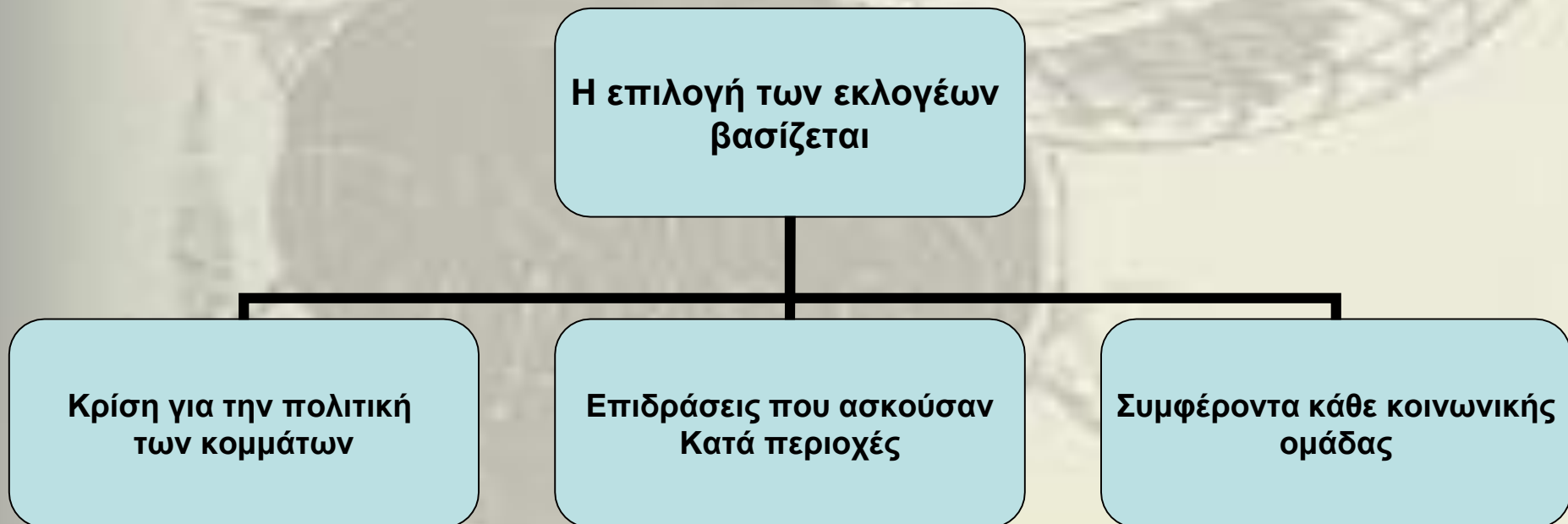
**Επιβιώνουν μετά το θάνατο του
ηγέτη τους**

Στοιχεία επιβίωσης:

- 1. Θέση στην πολιτική ζωή της
χώρας**
- 2. Τακτική**

•Βάση κομμάτων χωρίς τυπική οργάνωση

Στοιχεία κινητοποίησης οπαδών:
οικογενειοκρατία, πελατειακές
σχέσεις, εξαγορά ψήφων

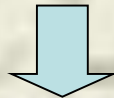
Κριτήριο επιλογής Υποψήφίων βουλευτών

Τοπικός κύκλος οπαδών

**Πελατειακές σχέσεις –
- εξυπηρετήσεις**

•Εκλογικό σύστημα:

Δεν ψηφίζει κανείς μόνο ένα κόμμα
Κάθε υποψήφιος ψηφίζεται θετικά ή
αρνητικά

ψήφος στον υποψήφιο που είχε κανείς
υποχρέωση,

αλλά και στον ικανό

Μετά το 1882: ψήφος με κομματικά κριτήρια, σπάνια ψηφίζονται πολιτικοί άλλων κομμάτων

Δεκαετία 1890: Ψηφίζονται υποψήφιοι με σαφή κομματική τοποθέτηση

Περιορίζονται οι ανεξάρτητοι →

**→ Περιλαμβάνονται σε κομματικά ψηφοδέλτια
(Π.χ. 1879: 24 κομματικά ψηφοδέλτια ≠
1885:μόνον 4)**

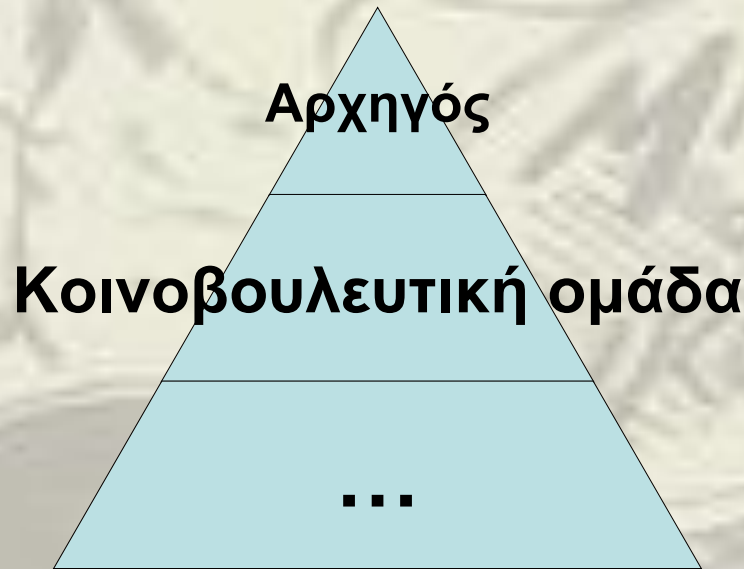
Ενισχύεται ο ρόλος των κομμάτων, κύρος

**Υποψήφιοι βουλευτές : Από τα
μεσαία και ανώτερα στρώματα
(πολλοί δικηγόροι και δημόσιοι
υπάλληλοι)**

≠

**Κομματικά μέλη:
Από τα κατώτερα στρώματα**

Οργάνωση κομμάτων:

Οι βουλευτές ασκούν πίεση με την απειλή απουσίας από τη βουλή

Η Κεντρική οργάνωση του κόμματος δύσκολα αρνείται στους βουλευτές την εκπλήρωση επιθυμιών

**Οι κυβερνήσεις δεν
χρησιμοποιούν συστηματικά
μεθόδους εξαναγκασμού
(σπάνιες οι κατηγορίες για
εξαγορά ψήφων)**

ΕΞΑΙΡΕΣΗ:

- 1. Δημόσιοι υπάλληλοι**
- 2. Φανατικοί οπαδοί στα χωριά**

**Όμως:1. ύπαρξη πατρωνίας
(διορισμοί, μεταθέσεις, δάνεια)**

**2. ύπαρξη συστηματικής διαφθοράς
μέσω διοικητικού μηχανισμού**

ΔΕΝ προέκυψαν ταξικά κόμματα όπως στην Ευρώπη

ΑΙΤΙΑ:

1. Πελατειακές σχέσεις
2. Μεγάλη κοινωνική κινητικότητα
3. Αυτονομία της πολιτικής ελίτ από την κοινωνία
4. Όλα τα κόμματα απευθύνονταν στους αγρότες